

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre 8 frt — kr.
 Negyedévre 2 „ — „
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre 10 frt — kr.
 Negyedévre 2 frt 50 kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 12 frt — kr.
 Negyedévre 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 18

Ultra-agrárizmus.

(K. Ö.) A budapesti kereskedelmi és iparkamara most közzétett jelentésében arról panaszkodik, hogy a lefolyt évet a pangás és a gazdasági megakadás jellemzi. Ugyanezt a panaszos hangot olvastuk az összes eddig megjelent kamarai jelentésekben. Feltűnő azonban, hogy minden egyes kamara más és más okokra vezeti vissza a gazdasági életben beállott megakadást. Az egyik az Ausztriához való gazdasági viszony bizonytalanságát, a másik a gabonauzsora ellen való akciózt, a harmadik a borhamisítók üldözését, van, a mely a fogyasztási szövetkezetek térfoglalását okolja, a miért az üzleti élet pangott.

Szóval, minden kamara tud felhozni okot a gazdasági pangás igazolására, de egyetlen egy sem teszi meg reflexióit oly formán, hogy függetlenül vizsgálná gazdasági életünk nyilvánulásait. Mert ha ezt tennék, csakhamar rájönnének arra, hogy az egyoldalú gazdasági politika volt a multban okozója annak, hogy kereskedelmi és ipari viszonyaink nem tudtak kifejlődni, nem mintha a törvényhozás és közkormányzat nem gondoskodott volna ennek a két kereseti ágban a jóvoltáról, hanem mert tullek a célon, a mikor a kereskedelem és ipar érdekeinek egyoldalú felkarolásával torlaszt emeltek a mezőgazdaság haladásának s így elvonták az ipartól és kereskedelemtől az éltető nedvet.

Nem egy ízben fejtegettük azt a viszonyt, a melyben a két merkantil kereseti ág a mezőgazdasághoz van és a melyben kellene lenni. Ez okból ezt most nem is tennők, ha oly veszedelmes theoriák hirdetését nem hallanók, a melyekkel mostanság csak úgy hemzsegnék a merkantil érzelmű lapok, melyeket összegezve a következő mondatba foglalhatók: Kereskedelmi és ipari viszonyainkat tekintve a pangás és megakadás korszaka állott be, holott iparkodtunk mindkét kereseti ág érdekeit a lehetőség szerint megvédeni, a kereskedelemnek és iparnak azonban feltétlenül megadjuk a halálos dőfést, ha a protekcionizmus politikát kiterjesztjük *ezentúl a mezőgazdaságra*.

Nemcsak a kereskedelmi és iparkamarák évi jelentései, hanem nagyrészt a mult héten lefolyt szegedi agrárkongresszus birta rá a merkantil lapokat ezekre az expektorációkra. Mintha éreznék, hogy sülyed a talaj a lábuk alatt és ez okból rémképeket látnak. A rémkép látása azonban sehogyan sem hat megnyugtatólag sem az idegekre, sem az ítélő tehetségre, nem is csodálkozunk azon, hogy merkantilistáink oly cifraul tudnak gondolkodni.

A csirájában levő, a csak most megindult agrárpolitikai törekvésekben már az ultra-agrárizmus térfoglalását és diadalát látják. Tulzó agrárius az, a ki az ország igazi gazdasági érdekeit hirdeti és hazáruzó az, a ki a mezőgazdaság védelmének jogosultságát hangoztatja. Jaj annak a miniszternek, a ki a földet és népét védelmébe fogja, már rég kivégezték

volna, ha az véletlenül nem lenne a miniszterelnök.

Minden téren, tehát gazdasági téren is minden követelésnek legyen *tiszta és világos jogalapja*. E nélkül a gazdasági élet természetes haladása is halomra dönt minden egyoldalúságot és a kik ennek szolgálatába szegődtek, szélmalom ellen való küzdelmet folytatnak.

Az egyoldalú merkantilizmusnak, ha nem csalódunk, egyszer s mindenkorra lefujtak. A merkantilizmus jogos érdekei pedig kielégítést találnak az őszinte agrárpolitika keretében.

Avagy talán a merkantil urak fenn tartani akarnák a régi állapotot? De hát az mire jó? Mikor magok is bevallják, hogy emellett az állapot mellett *pangásra van kárhoztatva az ipar és kereskedelem*. A reális élet viszont, első sorban a rideg statisztika meg azt mutatja, hogy az eddig fenntartott állapot mellett a hóhér szerepére vállalkozunk és *kivégezzük a mezőgazdaságból élő osztályokat*.

Itt nyilvánvaló a hipokrizis a merkantilizmus részéről. A végtelenségig tulhajtott egyoldalúság, bármennyire is kedvezett az az iparnak és kereskedelemnek, megölője volt nemzetgazdaságunknak, mely egy elhanyagolt kereseti ágban bírja erőforrását.

Ennek az erőforrásnak a kiaknázásával sem egyoldalúságra nem törekszünk, még kevésbé lehet célunk egyéb kereseti osztályok kivégzése, melyekre ép oly szüksége van a mezőgazdaságnak, mint ennek a merkantil kereseti ágakra.

Ne féljen tehát senki az agrár törek-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Sulamith.

A kolozsvári szintársulat opera előadásra készült. De mivel Rossini, Bellini, Verdi, Meyerbeer, Auber, Halevy, Wagner stb. mulandó ócskaságok szerzői, — műsorra kerülnek Goldfaden, Davidsohn, Kövesi és Donát Ede; és mivel a régiak nem merítették ki az osztályozást az »opera seria« »opera buffa« fajokkal, — sorra jönnek a »keleti« majd idővel a »nyugati« opera. E sorok írója vállalkozó szellemével eljutott a legsötétebb Ó-Budáig s volt alkalma végighallgatni a nagy port vert operát, mikor már nyolcvanhatodszor énekelték. Villanycsengő helyett a villamos lámpák égőjének rezgettésével már jelt adtak beülről Donáth karmesternek, hogy kezdheti a nyitányt, mikor eszembe jutott, hogy széjjel nézkek magam körül, s nem nehéz dologra vállalkozva, összeszámláljam szini évezetekre vágyó sorsosaimat. Tizenhárom voltunk az asszonyokkal és gyermekekkel együtt.

Töprengve gondolkodóba estem, mi lehet az oka, hogy még az előadások sorszáját sem közelítette meg a hallgatóké. (Fejlett újságsírodalmunk azonban elleste gondolatomat s másnap a legelső lapban, mi kezembe került, olvasom a fölötte rokonszeves első hirt: izraelita polgártársaink ma Jóm há-Kippurim ünnepét ülik.) E töprengésem közepette észre sem vettem, hogy a nyitányt egy-két káden-

ciával abbahagyják s a függöny gördül felfelé. Most már bizonyos voltam afelől, hogy nem üznek ki helyemből s az előadást a mi kedvünkért is megtartják. Nyugodt kontemplációba fogtam.

Erdőt láttam magam előtt, melyen keresztül tömeg vonult, a zsidóság csoportba verődve, Jerezsálembe a husvéti ünnepekre.

Egy elmaradt tőlük s a pusztában — második kép — bolyongva fohászok Istenhez vizért, mely szomját oltsa. Ez Sulamith személfénye, leánya, Monaoch bellehemi polgárnak. Kutat talál (kutat a pusztában!) melybe ivás közben beleszedül. Nem sokáig kell segítségért kiáltoznia, előkerül Absolon, a vitéz Makkabeusok hős ivadéka, kimentti. Az már egészen természetes, hogy e »kutba estem« játék után egymásba szeretnek, hűséget esküsznek, melynek tanúi:

Ime itt ez a kut,
 És ez a vadmacska nézd, oh nézd
 Legyenek a tanúk,
 Hogy igaz, amit mi esküvénk:
 Ha közülünk bárki megszegi szavát.
 E vadmacska és itt ez a kut
 Álljanak majd boszut,
 Boszut, boszut, mely égbe kiált.

Absolon azonban feled . . . feled . . . feled . . .

Szüreti mulatságon a legények, leányok kergetőzve próbálnak párokat fogni s Abigailnak, a főpap leányának jut a szerencse, hogy a hős Absolon karjaiba fut, ki e szavakkal fogadja.

Az enyém vagy, megfogtalak

Nőm léssz és én a férjed!

A főpapnak csak egy áldó szavába kerül és ez utóbbi verssor jövendőlése is beteljesedik.

Két hosszú esztendő két kép követ; az egyik Sulamith keservét, a másik Absolonék családi boldogságát mutatja be. Amaz monolog alakjában átkozódik és utasítja el kérőit: emezek boldogságánál ott kísért a vadmacska és az a kut: egyik gyermeküket macska fojtja meg, másikat a dajka kutba ejti.

Abigail maga is megsokalja e nagymérvű gyermek-halandóságot, melynek magyarázatául férje feltárja a szörnyű valót. Hűséget esküdött Sulamithnak s ezt felejtették vele el Abigail szép szemei, szerető szive.

Itt kezdődik aztán a megoldás s a lélektan kezd mint »terra incognita« szerepelni.

Abigail ez a szerető jó lélek, Absolon földre cseppent boldogságának osztályosa, mindenese, szívszakadva vesz bucsut férjétől, lemond róla, átengedi Sulamithnak, elküldi Absolont versenytársához. Nem a saját boldogságát keresi ezzel, sőt azt eltaszítja magától, — ez az önfeláldozás megható jelensége. És Absolon ez a pipotya lélek, mint egy báb, aki maga sem tudja melyikhez vonzza szive, — odahagyja szerető nejét csak azért, hogy a megoldást siettesse. Elmegy megorvosolni Sulamithot, elvezeti azt a főpap áldásáért a zsinagógába.

vések térfoglalásától, mert az agrárizmus saját jól felfogott érdeke követeli, hogy vele harmonikusan együtt fejlődjenek ipar és kereskedelem.

Mindenekelőtt azonban küszöböljük ki gazdasági téren a hipokriziseket, mert abban vagy az ország üdvössége, hogy tisztán lássunk.

Néppárti gyűlés.

A jászok földjén, a jákóhalmi választókerületben, *Jász-Arokszálláson* 1899. szeptember 24-én, vasárnap d. e. 11 órakor a róm. kath. templom előtt népgyűlést rendez a néppárt, a következő tárgysorozattal: Elnöki megnyitó. Tartja: *Rakovszky* István, cs. és kir. kamarás, orsz. képviselő. A polgárok közéleti kötelességeiről. Tartja: ugor nyai dr. *Robitzek* Ferencz, p. kamarás. A kisgazdák helyzetéről. Tartja: *Farkas* József, orsz. képviselő. Az egyházpolitikáról. Tartja: *Szentiványi* Károly. Elnöki zárszó.

A munkások és a képviselőház megnyitása.

A főváros szociáldemokrata munkásai az országgyűlés újból való összeülése alkalmából nagy tüntetésre készülnek az általános szavazati jog érdekében. A tegnapi vasárnapon e célból tizenkét munkásgyűlés volt, a melyek azonos napirenddel elhatározták, hogy a munkások szeptember 24-én az újvársátréren tüntető körmenettel kapcsolatos népgyűlést tartanak. A pártvezetőség azonkívül esténként a főváros minden utcáin is akar tüntetéseket rendezni, sőt sok ezer munkásból álló tömeget kíván a parlament elé vezetni. Felhívták a vidéki elvtársakat is, hogy egy és ugyanazon időben a nagyobb helységeken rendezzenek hasonló tüntetéseket.

Ezzel teljes csődbe jut a költő azzal a kevés szellemi tőkével is, mely a darabban úgy ahogy, tartogatta a haldokló lelket.

Ez említett fő alakokon kívül Zingitang, Absolon szerezsen szolgálja alkalmatlankodik legtöbbet a színpadon. Levegőből kapott izlés-telen tünemény, aki arra van hivatva, hogy a hét legrosszabb viczeivel untassa az operaelvezetre hangolt közönséget — s mindezt teszi büntetlenül és anélkül, hogy a darab gépezetében egy különnyi helye volna.

Az előadás külső alakját operának keresztelték el szerkesztői. Pedig ha komikusabb tartalma volna, gyönyörűen be lehetne sorozni annak a közönbős műfajnak az osztályába, melyet »énekes bohóság«-nak czimeznek. Valósággal pedig nem egyéb, mint egy kevésbé sikerült szindarab, egy eddig ismeretlen muzsikusz megzenésített belőle néhány monologot, a többi részét meg úgy felejtette. Áriák, monologok és dialogok között 2-3 szava, egy-egy refrain-je, jut a karnak is, — sőt néhány taktus ballet-et is illesztettek az előadás keretébe.

Keleti motívumot inkább a librettóban találunk, mint a partitúrában. Keletiek a nevek, Palesztinában folyik le a darab, de énekszámjai inkább sentimentalisak. Énekléséhez nem elkerülhetlenül szükséges sem *Szekely* Irén, sem *Wlassák* Vilma művészete, előadhatják azt dilleltansok is.

Folyékony, könnyen énekelhető számai vannak, mikhez 1 1/2 octáv hangterjedelem bőven elég.

Ezek mellett hisszük, hogy lesz keletje az újdonságnak; a közönség kedveli a képes darabokat, főleg ha diszletei olyanok lesznek, mint aminőkre az állandó műsorra szánt daraboknál gavallérosan szokott áldozni az intendatura.

M. F.

Tisza István gróf levele.

A múlt hétnek egyik nagy politikai szenzációja volt az a kövér kacsa, melyet a *Nagyvárad* *Napló* repített világgá, a Tiszáknak a szabadelvűpártból való kivonulásáról. A hír sehol sem talált hitelre, rögtön megczáfolta maga *Tisza* Kálmán, de a *Napló* erősködött s utóljára már azzal fenyegette a Tiszákat, hogy ha ki nem lépnek, cserben hagyja őket Bihar-megye és Nagyvárad szabadelvű pártja. Erre a nagyhangú fenyegetésre *Tisza* István gróf anynyira megijedt, hogy *Hegyessy* Mártonhoz, a Bihar-megyei szabadelvűpárt alelnökéhez intézett levelében kijelentette, hogy — — — még most sem lépnek ki a pártból, hűségesek maradnak a hatalmon levő párthoz.

E levél a következő:

Kedves barátom! Egy szenzációt hajhászó nagyvárad lap egy idő óta kiváló előszeretettel foglalkozik a »Tiszákkal«, kiknek *fogadatlán prókátorul tolja fel magát*. Nem szoktam idegeskedni a sajtóban megjelenő kószák hírek miatt, de az utolsó napok merész híresztelése után félreértésekre adhatna okot a további hallgatás, engedj meg tehát, hogy előttem, mint a bihar-megyei szabadelvű párt helyettes alelnöke előtt, egy rövid kijelentést tegyek. A régi szabadelvű párt minden tagjának, tehát csekélységemnek is, a Széll-kormány alakulásakor kellett állást foglalnia. Tisztességes ember előtt csak két út állott. Nyíltan, bevallottan külön pártállást foglalni el, vagy lojálisan, hátsó gondolat nélkül támogatni az új kormányt, a szabadelvű párt zömével együtt. Ez utóbbi utra léptem. Tettem ezt érett megfontolás után azon meggyőződésben, hogy az ország érdeke ezt követeli. E meggyőződés nem változott ma sem s mindaddig *míg a kormánytól valamely élbelevő fontosságu elvi különbség el nem választ, provokációkkal nem törődve s tanácsot nem a »Magyarország«-tól, vagy »Nagyvárad* *Napló«-tól, de saját lelkiismeretemtől kérve, mint a szabadelvű párt hű tagja kívánom teljesíteni kötelességemet. A télen lefolyt ádáz pártharcz utáni egyesülés kívánt áldozatot azoktól, kik nemcsak hazafias meggyőződésük, de hazafias méltatlankodásuk egész erejét vitték e küzdelembe. Ez áldozat meghozatott minden oldalról. Ma a 67-es alap-hoz hiven ragaszkodva, impozáns többség összetartását az ország közérdeke parancsolóbban követeli, mint bármikor ezelőtt s akarom hinni, hogy az a kötelességérzet, mely a szabadelvűpártot nehéz időkben mindig fenntartotta s győzelemre vezette, a konkolyhintők gyűlölködő intrigáin ezuttal is diadalmaskodni fog.*

Igaz barátod

Gróf *Tisza István*.

Kommentárt nem fűzünk e sorokhoz, hanem adjuk helyette azt az érdekes magyarázatot, amit az Egyetértésben, mely még most is kesereg Bánffy és a Tiszák után, úgy látszik Eötvös Károly irt:

Akadnak naiv lelkek, a kik elhitték, hogy a szabadelvű pártban a hollók megtagadják természetüket és csakugyan összevesznek. Híre kelt, hogy a szabadelvű pártban kitör a lap-pangó elégtelenség s a Tiszák szárnnyra kapván, elrepülnek. Utánuk meg a többi lázongó holló. Hogy keressenek új tanyát. Balga beszéd! Nagyk az elégedetlenkedő hollók ijedtek meg legjobban ettől a hírtől. Dehogyan mennek. Nem mennek biz ők. Nem, ha még úgy kergetik is őket. Pedig, hogy rosszra fordult a dolgok: kétségtelen. Összebujnak, panaszkodnak, sirnak, nyilvánvaló, hogy van rá okok. Ámde a hatalmi érdekek szeretete nagyobb bennök minden egyéb ösztönnél és a hatalmi érdekek ott tartják őket a szabadelvű pártban — vára-kozó állásponton.

Addig, a míg ezek az emberek bizonyosra nem veszik, hogy a viszonyok tökéletesen kedveznek az ő hatalmi törekvéseiknek; addig, a míg bizonyosra nem veszik, hogy akciójuk egyenesen és közvetlenül őket juttatja vissza a hatalom nyergébe, addig ők megmaradnak a

szabadelvű pártban és ki nem mozdulnak belőle. Nyílt, egyenes harcra nem mennek. Nyílt, egyenes harcot ők nem szeretnek. Főképp nem azokkal, a kik hatalmon vannak. Inkább tűrnek lenézést, szitkot és gunyt s úgy a hogy, mégis osztoznak a hatalomban. És bizonyoságot tesznek arról a természetrajzi igazságról: hogy a holló a hollónak nem vájja ki a szemét.

Az Emke közgyűlése.

Magyarország legnagyobb közművelődési egyesülete, az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület ma tartotta ez idei közgyűlését Gyulafehérvárott. A szerfelett látogatott közgyűlés tiszteletére Gyulafehérvár városa fényes zászlódiszt öltött. A csöndes vidéki városkában, amelyben csakis az ott állomásozó nagyszámú katonaság szokott némi élénkiséget előidézni, a mai napon ugyancsak mozgalmas élet uralkodott. És ebben a mozgalmasságban különösen említésre méltó, hogy a szászok és oláhok vállvetve segítettek a magyaroknak a vendégek ünneplésében. Axentyie lakóhelyén egyszerre megszűnt minden nemzetiségi torzalkodás és mindenki csak arra törekedett, hogy az ünnepély fényét emelje.

Szombaton estére volt tervezve a nagy ismerkedő estély, de ezen csak kevesen vettek részt, mert a vendégek nagyrésze a mai reggeli vonattal érkezett Kolozsvár felől. Az elnökséget és tisztikart, valamint a többi vendégeket a vasuti állomásnál a város nevében *Novák* Ferenc királyi tanácsos polgármester, az EMKE gyulafehérvári fiókkörének elnöke fogadta. A fogadáson megjelent testületileg a városi tisztikar, ezenkívül nagyszámú vidéki közönség üdvözölte lelkes éljenriadalommal az érkezőket. Impozáns volt a bevonulás a vasutól a városba. A fellobogózott utcákon keresztül végtelennek látszó kocsisorban vitték be a gyulafehérvári vendégeiket. A város piacán *Elekes* Viktor dr. fiókválasztmányi alelnök, református esperes üdvözölte szép beszéddel a vendégeket. Beszéde után az EMKE választmányának tagjai remek virágbokréttával kedveskedtek *Béldy* Ákos gróf elnöknek, Kolozs-megye főispánjának.

A reggeli után a közgyűlés résztvevői felvonultak az ujonnan épülő római katolikus főgymnázium dísztermébe, a mely a közgyűlés helyéül volt kijelölve. A bejárat előtt az ifjuság állott sorban. Az érkezőket itt *Avéd* Jákó r. k. főgymnáziumi igazgató fogadta üdvözőlő beszéddel.

A girlandokkal és lobogódiszszal dekorált díszteremben ember ember hátán tolongott. A terem annyira zsúfolva volt, hogy a vendégek egy része be sem fért. Az idegen városokból jelentkezett és meghívott vendégek száma több volt kétszáznál. Az ország legtávolabbi vidékeiről is jöttek. A jelen voltak közül a közfigyelmet elsősorban az erdélyi püspök: *Mailáth* Gusztáv gróf, Bartók György dr. evangélikus református és Ferencz József unitárius superintendens vonták magukra. Ott voltak még: *Feilitzsch* Arthur báró, *Werner* Gyula dr., *Zeyk* Gábor, *Szőcs* Pál, *Török* Bertalan, *Sándor* József országgyűlést képviselő, *Bethlen* Sándor gróf, *Bánffy* Kázmér báró, *Józsika* Lajos báró, *Kun* Céza gróf, *Kornis* Viktor gróf, *Zeyk* Dániel főispán, *Zeyk* Kálmán földbirtokos, *Kiss* Bálint cs. és kir. kamarás, *Biró* Béla apát-plébános, *Pál* István kanonok, *Szalay* Imre miniszteri tanácsos, *Gajzágó* Manó jogtanácsos, *Csató* János alispán, *Vuchetich* Sándor táviratigazgató, *Fekete* táblai elnök, *Hory* Béla árvaszéki elnök, *Szvacsna* Géza kolozsvári, *Geréb* Béla marosvásárhelyi polgármesterek, *Bartók* Lajos, *Benigny* Samu a kolozsvári nagyiparosok képviselőiben, *Radnóti* Dezső az EKE főtitkára, *Merza* Gyula főpénztáros, *Strojai* Román vajda-hunyadi, *Kovács* Gyula nagyenyedi polgármesterek, *Ebergényi* Sándor dr., *Kuszkó* István lapszerkesztők, *Herzmann* Antal egyetemi tanár, azonkívül még sok földbirtokos, ügyvéd, orvos, tanár stb. Örvedetes feltűnést keltett, hogy több száz és oláh hangadó egyén is megjelent, ami első eset az EMKE közgyűléseinek történetében.

A közgyűlésnek igen érdekes tárgysorozata volt. *Béldy* Ákos gróf elnök igen lelkes hangon

megnyitó beszéde után, melyekben az egyesület mult évi működését ismertette, Mailáth Gusztáv gróf erdélyi püspök mondotta el gyönyörű, kegyelettel áthatott emlékbeszédét Erzsébet királyné felett. A szónoki lendülettel előadott emlékbeszéd könnyekig meghatotta a közönséget. Ezután az igazgató-választmány előterjesztése következett. Az évi jelentést a közgyűlés egyhangulag elfogadta.

Az előző évi zárszámadásra, a pénztári naplóra, valamint a vagyoni leltárra vonatkozó számvizsgálói jelentésekre is megadták a felmentvényeket. A költségvetés megállapítása után az egyesület jelenlegi tisztviselőit újból megválasztották, azzal a különbséggel, hogy az elhunyt Kovács Ferencz apát-plébános helyébe Bartók György dr. superinterdest választották meg az igazgató-választmányba.

Még Sándor József alelnök-titkár mutatta be a közgyűléshez intézett sürgönyöket, ezek között Széll Kálmán miniszterelnök táviratát, aki sajnálatát fejezte ki, hogy nem vehet részt, »az épp oly loyális, mint hazafias emberbaráti egyesület« közgyűlésén. Darányi Ignác is táviratilag mentette ki ki távolmaradását, ugyanezt tette Apponyi Albert gróf. Üdvözlő táviratokat küldtek: a Felső-magyarországi kultúregyletek és csaknem az összes fiók-választmányok.

Végül elhatározták, hogy az előző határozat értelmében a jövő évi közgyűlést Nagyenyeden tartják meg.

A gyűlés után bankett volt a Hungária-szálló nagytermében. A banketten elhangzott pohárköszöntők sorát Bély Ákos gróf elnök nyitotta meg a királynéira mondott tószójával. Utána Kornis Viktor gróf a kormányt éltette, Mailáth Gusztáv gr. püspök az Emke elnökére, Bély Ákos grófra üritette poharát. Mailáth gr. püspököt Kun Géza gróf köszöntötte fel. Ferencz József és Bartók György dr. püspökökre Feilitzsch báró emelt poharat. Mohay Sándor dr. országyűlési képviselő a diszelnökre, Novák Ferencz polgármester az Emke tagjaira, Fekete Gábor királyi táblai elnök Gyulaférvár városára, Ujfalussy József dr. nagyrépost Zeyk Dániel főispánra, Zeyk főispán a megjelent országyűlési képviselőkre, Bartók a Perl tábornok várparancsnokkal élén megjelent nagyszámu tisztikarra, Sándor József a hölgyekre, Szvacsina polgármester Kornis gróf alelnökre, Ferencz József superintendens a sajtóra, Elekes Viktor dr. esperes az Erdélyrészi Kárpát Egyesületre stb.

Az Emke közgyűlése után ma az Erdélyrészi Kárpát Egyesületnek két napra tervezett közgyűlése kezdődött meg. Ez a derék egyesület, mely az Emkével karöltve terjeszti a kulturát és a magyarosodást az erdélyi részek bérczei között, ötezer tagjával valóságos védőbástyája Erdélyben nemzeti ügyünknek, melyet különösen a száz kultur- és turista egyesületek ellen védelmez sikerrel. A közgyűlésen Feilitzsch Arthur báró, országyűlési képviselő, az egyesület társelnöke elnökölt, az egyesület ügyeit pedig Radnóti Dezső főtitkár adta elő. Miután Merza Gyula főpénztáros a zárszámadást előterjesztette, a közgyűlés megadta a felmentvényt.

Az Emke-kirándulásokban az Eke tagjai is résztvesznek.

Lóverseny a nagyvárad gyepen.

— Második nap. —

Jóval szebb s nagyobb millieu mellett folyt le vasárnap d. u. a nagyvárad őszi lóverseny második napja. A tribünök közönsége jóval több és vidám pajzán hangulatu, az egyes futamok közt szinte tüneményes gyorsasággal rajzik át a pályán a tribüntől a birói páholyig.

Feltűnést keltett Markovics István főhadnagy, a ki a szombati versenyen bal karpereczét törte s már vasárnap a derekához szijjazott karral ott sétált a turfon.

A pálya körül amplujteatralisan emelkedő dombokat impozáns tarka-barka közönség foglalta el, mely lehuzódott a domb tetejéről egészen a pályát határoló deszkakerítésig, folyton

zsi bongva s nagy éljen riadallal jelezve kedvenceinek győzedelmét.

A kik azonban csak a második napon jöttek el, azoknak van okuk ugyancsak sajnálni az első napot.

A verseny ugyanis szerfölött ellaposodott, az egyes futamok jóformán minden érdekességét nélkülöztek. A nevezetteknek jóformán negyedrésze sem állott ki s a Geiszt istálló ura maradt a pályának. A sok érdektelen közt talán legérdekesebb a zerge akadályverseny, melyben az utolsó gátnak hárman egy sorban futottak Döry László fhgy. Tipsyje azonban a zászlórudat rádöntötte a mellette vágató Csipkére és Tekergőre, a kik erre a nyomukban haladó Túzok előtt vágták el az utat. A közönség nagy érdeklődéssel várta a birói ítéletet, melynek meghozatala majd egy negyed óra hosszát tartott. Az ítélet végre is a zászló döntő Tipsyt, mely különben elsőnek jött be, disqualifikálta s az első díjat Csipkének adta oda.

A közönség különben nem a lovat favorizálta, hanem leginkább az urlovast, a mit többször meg is bánt.

Kreutzbruck főhadnagynak, a verseny championjának a csavargó gátversenyben az Ilka okozta az első vereséget, mely a győztesek sorából végkép kimaradt.

A kisszántói akadályverseny, a legnagyobb díj, mely elé nagy érdeklődéssel nézett ugy a közönség, mint a sportmanok, egy nagy fiascoval végződött. A 12 nevezett közül csak kettő állt ki: Sambó (Geiszt) és Torontál (Bánffy br.) ez utóbbi pedig tisztán a versenykedvéért. A többi nevezők nem tartották érdemesnek az 5000 méteres pályát megfutni, így az első díjat Sambó könnyen elvitte.

Nagy derűtséget keltett a mezőgazdák versenye, mely annyival volt érdekesebb, hogy a bérkocsisok lovait nem engedték futni. Minden baj nélkül törtetett be Szabó Mihály bihari gazda lova s elvitte nagy térelőnyvel az első díj 60 frtját. Erre meg is indult a vetélytársak közt a tömeges protestálás. Ez uri lú kirem, ennek von' szabad versenyezni.

Egy szürke tulajdonosa, a ki végkép lemaradt, bus megadással jelentette ki:

— Csak tudtam volna, hogy mikor lesz a verseny, három hétig zabon tartottam von' a szürkét.

— Ejnye ejnye! mindig így kellene tartani azt a szürkét, — hangzott a birói páholytól egy tréfás hang.

A vigasz verseny 36 nevezője közül csak heten állottak ki.

A verseny lefolyása különben a következő volt:

I. Eladó sikverseny. 1000 korona. Távoiság kb. 1600 mtr.

Indultak: Gróf Bethlen István id. p. k. *Geh'baden*. Fehér József 4 é. p. k. *It's curious* (Czárán József). Geiszt Gáspár 3 é. p. k. *Czicza* II. (Kreutzbruck fhgy.) Gróf Pejacsevich János 3 é. s. k. *Apollonia* (Horthy Jenő).

Első *Czicza* II, második *Apollonia*, harmadik *Geh'baden*. Tot: 2—3, 5—7.

Győztes feltartva fut be elsőnek, Apollonia sokáig vezet.

II. Báró Maunberg Ernő emlékvverseny. Handicap. Kettős fogatok. Díj 1200 korona, ebből 900 korona az elsőnek, 200 korona a másodiknak, 100 korona a harmadiknak. Távoiság 3750 méter.

Indultak: Br. Bánffy Albert 6 éves s. h. *Csalfa*, 6 éves sz. h. *Czicza*. Kubinyi Mártou id. s. k. *Marsca*, 8 éves p. h. *Bálvány*. Olasz Elemér 7 éves f. m. *Drusza*, 7 éves p. k. *Csipke*.

Első: *Marsca*, *Bálvány*, második *Drusza*, *Csipke*, harmadik *Csalfa*, *Czicza*. Tot: 2—3, 5—7.

A győztes a második körben *Csalfa* és *Czicza* térelőnyét, a harmadikban pedig *Csipke* és *Drusza* nagy térelőnyét verte le és még így is számtalan hosszal jött be elsőnek.

III. Kis-Szántói akadályverseny. 3000 korona. Adva br. Königsvarter Hermann ur által. 2400 korona az elsőnek, 400 korona a másodiknak és 200 korona a harmadiknak. Távoiság kb. 5000 mtr.

Indultak: Báró Bánffy Albert 5 éves p. k. *Torontál* (gróf Bethlen). Geiszt Gáspár 4 é. p. h. *Sambó* (Kreutzbruck fhgy.)

Első *Sambó*, második *Torontál*. Tot: 2—3, 5—7.

Sokáig *Torontál* vezet, míg az utolsó közben *Sambó* előre kerül s könnyen győz számtalan hosszal.

IV. Mezei gazdák versenye. Egyleti díj 200 korona, ebből 120 korona az elsőnek, 50 korona a másodiknak, 30 korona a harmadiknak. Távoiság 1500 méter. Neveztek heten.

Első: *Szabó* Mihály lova (Bihar), második: *Tóth* János (Szt.-János), harmadik *Pap* Imre (Püspöki).

V. Csavargó gátverseny. 1000 korona egyleti díj, ebből 800 korona az elsőnek, 200 korona a másodiknak. Távoiság kb. 2400 m.

Indultak: Beöthy Pál 5 éves s. k. *Ilka*. Chernel Viktor százados 5 éves p. k. *Bájos*. Br. Schwaben Durneiss Gyula főhadnagy 6 éves p. h. *Svengali*. Szunyogh Péter 6 éves p. h. *Vándor*.

Első: *Bájos*, második *Vándor*. Tot: 2—3, 5—7.

Vándor és *Svengali* változó szerencsével haladnak, az utolsó helyről azonban *Bájos* lassan feljön s a Vándorral való erős viaskodással a finischben győz. E futam szenzációját képezte az erősen favorizált Ilka lemaradása, melyet Kreutzbruck fhgy. lovagolt és Bájos szép győzelme.

VI. Zerge akadály verseny. Adja m. kir. földmívelésügyi miniszter. 1000 korona, ebből 800 kor. az elsőnek, 200 korona a másodiknak. Távoiság kb. 4200 m.

Indultak: Gróf Bethlen Károly 4 éves p. m. *Tekergő*. Döry László főhadnagy 6 é. f. h. *Tipsy*. Ifj. Elek Gusztáv id. p. k. *Túzok*. Markovits István hgy. id. p. h. *Halász*. Gróf Pejacsevich János 5 éves sz. k. *Csipke*.

Első: *Csipke*, második *Túzok*, harmadik *Tekergő*. Tot: 2—7, 5—12.

Tipsy egy fél lóhosszal elsőnek érkezik be, de disqualificálják, mire *Csipke* viszi el az első díjat.

VII. Vigasz verseny. 1000 korona. 1400 méter. Indultak: Gróf Bethlen Károly *Ráró*. Chernel Viktor *Dirt-cheap*, Fehér J. *It's Curious*. Gróf Hardegg J. főhadnagy *Monsieur*. Markovics István *Halász*. Gróf Merveld *Brodick*. Gróf Pejacsevics Albert *Ohó*. Gróf Pejacsevics János *Apollonia*.

Első lett igen könnyen *Ohó*, második. a Chernel százados által lovagolt *Dirt-cheap* Tot: 2—4.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Szeptember 19. A városi közegészségügyi bizottság ülése d. u. 4 órakor.

Szeptember 19. Nyugdíjbizottság ülése.

Szeptember 19. Községi jegyzők ülése.

Szeptember 20. Biharvármegye közgyűlése d. e. 9 órakor.

Szeptember 20. A biharmegyei gazd. egyesület igazg. vál. ülése d. u. 3 órakor a vármegyház nagytermében.

Szeptember 20. Értekezlet a községi hitelszövetkezetek tárgyában d. u. 3 órakor a vármegyház nagytermében.

Szeptember 24. A koldusápoló egyesület közgyűlése d. u. fél 5 órakor az egylet helyiségében.

* **A bibornok itthon.** Dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök ur Ó Eminenciája, Budapest-ről, hol a püspöki konferenciákon tevékeny, irányító részt vett, vasárnap este a gyorsvonattal Nagyváradra hazaérkezett.

* **Uj nemes.** Ó Felsége *Pekár* Imrének, a magyar leszámítoló- és pénzváltó bank vezérigazgatójának s törvényes örökösének a magyar nemességet adományozta a *rozsnói* előnévvel.

* **A honvédelmi miniszter életveszélyben.** Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter tegnap tíz óra tájban valóságos életveszélyben forgott és csak a szerencsés véletlennek köszönhető, hogy minden sérülés nélkül menekült meg a veszélytől. A miniszter Budáról hajtattott át a pesti oldalra fogatán. A lánchíd előtt lévő téren pedig egy bérkocsi vágatott nagy sebesen Mária Valéria-utcából a Zrinyi-utca felé. A bérkocsi rudja nagy erővel beleütközött br. Fejérváry kocsijának ablakába, azt bezúzta, a rud pedig egészen behatolt a kocsis belsejébe. Tiszta szerencsés véletlen, hogy a behatoló rud nem érintette a kocsiban ülő minisztert, aki, miután mindkét kocsit megállt, kiszállt és csak annyit mondott a kocsisnak:

— Mondtam ugy-e, hogy lassabban hajtson!

A honvédelmi miniszter azután gyalog folytatta útját, a míg a közelben lévő rendőrök körülállván a kocsit, hogy megállapíthassák, melyik a hibásabb a két kocsis közül.

* **A jövő évi választók névjegyzéke.** A központi választmány tegnap, hétfőn délután, a polgármester szobájában ülést tartott, a melyen az 1900. évi választók névjegyzéke ellen beadott felebbezéseket tárgyalták. Jelen voltak: dr. Bulyovszky József polgármester elnöke alatt Rádl Ödön, dr. Hoványi Gyula, dr. Márkus László, Szokoly Tamás és Istvánffy István aljegyző, mint előadó. Összesen 34 felszólalás lett a rendes határidőben beadva. Rutter Emil posta-távirada tanácsos felszólalására Pullmann István pt. felügyelőt, Koszta István és Kovács Elemér pt. tiszteket és Secskovits Géza pt. segédtszket a névjegyzékbe felvették. Pollák Pál szállítót kellő igazolás hiányában elutasították; Munk Mórt, mint a Kurländer és Ehrenfeld cég belfelvitelt felvették; Diós István hajdut elutasították, Szarka Sándort elutasították, Papp Károly felszólamlására Szedlarik Istvánt, Nyáry Ignác lelkészt, Bardon Ferenczet a névjegyzékbe felvették. Gergely István háztulajdonost felvették, Vida Mihály gör. kath. lelkészt felvették, Balogh Tihamért elutasították, Számborovszky Rezső tanítót felvették, Nagy János háztulajdonost, valamint Szőke Mihályt, Lusztig Jakabot, Draveczky Mihályt és Baktay Gyula szolgát elutasították a névjegyzékbe való felvétel iránti kérelmükkel. Dr. Adorján Emil mint gyorsíró tanárt a jegyzékbe felvették. Rottenberg Sámuel elutasították. — Vidosits Gyula felszólamlására Fein Izsák éneklőt, Hirsch Hermann éneklőt, Reinberg Bernát egyházfit és Weisglasz Ignác éneklőt, akik mindannyian »értelmiség« címén voltak a névjegyzékbe felvéve, *törölték*. — Farkas György háztulajdonost elutasították, Kiss Mihály nyug. jegyzőt, Farkas Lajos háztulajdonost és dr. Serly Ödönt felvették, míg Moskovits Izráelt, Rosjencsik Jánost, Perl Mórt és Márton Manót a névjegyzékbe leendő felvétel iránti kérelmükkel elutasították. — Az így kiigazított névjegyzék szept. 20-tól 30-ig közzemlére lesz kitéve. — Az esetleges felszólamlások 10 nap alatt írásban adandók be a kellő okmányokkal együtt s felküldetnek a kir. Kuriához. — Nem hagyhatjuk

említés nélkül, hogy a központi választmány ülése bár nyilvános, azt a polgármester saját hivatalos helyiségében tartják meg s így az esetleg érdeklődőket az ülésről kizárják. Ezuttal nem tulajdonítunk különös fontosságot a dolognak, a jövőben azonban óhajtanánk, hogy a bizottságok nyílt ülései a tanácskozási termekben tartassanak meg, a hol a teljes nyilvánosság, a törvénynek megfelelőleg ne legyen kizárva. Egyelőre más megjegyzésünk nincs ez ügyben.

* **Uj katolikus egyletek.** A hivatalos lap ismét három új katolikus egyletnek a megalakulását hozza. E három egylet a hántai róm. kath. olvasó egylet, a jánosházai kath. legény-egylet s a csomai kath. nőegylet.

* **Névmagyarosítás.** *Czimmer* Irén nevét *Czövek*-re magyarosította.

* **Frigyes főherceg jubileuma.** Most van tíz esztendeje, hogy Ó felsége *Frigyes* főherceget az ötödik hadtest parancsnokává nevezte ki és a főherceg azóta még mindig ennek a hadtestnek élén áll. Erről a tizesztendőről emlékezik meg Ó Felsége, amikor mint legfőbb hadur köszönetét és rendkívüli elismerését fejezi ki a főhercegnek odaadó ezolgálatáért. A hadsereg rendeleti közlönyének mai száma ugyanis Ó Felségének *Frigyes* főherceghez intézett következő kéziratát közli:

Kedves Rokon, Frigyes főherceg tábor-szernagy ur!

Teljes tíz esztendeje most, hogy Kedvességedet kineveztem annak a hadtestnek a parancsnokává, a melynek élén még ma is áll.

Noha ebben az állásban való kitűnő szolgálatairól már évekkal ezelőtt is elismerőleg emlékeztem meg, mégis szükségét érzem annak, hogy ebben a pillanatban is megköszönjem Kedvességednek odaadó szolgálatait és rendkívüli megelégedésemet fejezem ki Kedvességednek azért a hivatali buzgóságért, amely a legjobb szellemtől áthatott hadtestének kiképzése körül fáradozik és azért az oly meleg gondoskodásért, amelyben azt mindenkor részesíti.

Bécs, 1899. szeptember 14.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

* **Diákok a muzeumban.** Tanulságos kirándulásban vettek részt vasárnap, f. hó 17-én, d. e. 11 órakor a főgymnasium VII. és VIII. osztályának növendékei, kik a történelem tudós előadója *Tóth-Szabó* Pál dr. vezetése mellett megtekintették a biharmegyei muzeum régiség-tárát. Mintegy 60 tanuló vett részt, akiknek a kísérő tanár kitűnő előadást tartott, bemutatván a muzeum könyvtárában található kútföket, a kő-, réz-, bronz- és vas-korbeli maradványokat, az avar és Árpád-kori leleteket, okleveleket, s mindezt bő és részletes magyarázatokkal kísérte. A tanuló ifjúság feszült figyelemmel hallgatta az érdekes előadást s végül megköszönte a tanár urnak szives kalauzolását. Mint értesülünk, a tudós professzort ez érdeklődés ama — csakis helyeselhető és dicséretet érdemlő — tervre indította, hogy többször is tartson ilyen mű előadásokat a muzeumban. Tervbe jött egy kirándulás is Biharra, hol az avar gyűrűt (Ringet) tekintené meg az ifjúság.

* **A megye nagy napja.** Biharvármegye holnap, szerdán reggel kezdi meg őszi közgyűlését. Majdnem 400 ügydarab van felvéve a tárgysorozatba s így legalább két napig eltart a tanácskozás. Választás nem lesz s így az érdeklődés sem oly nagy a megyebizottsági tagok között. A fontosabb ügyek között van a vármegye jövő évi költségvetése s ezzel kapcsolatosan betérjesztik a pótdadókra vonatkozó javaslatot. Ezenkívül tárgyalásra kerül az Arany emlék-bizottság kérelme 5000 frt megszavazása iránt, az Arany-emlék javára. Nagyszalonta község képviselőtestületének 200.000 frt kölcsön felvétele iránti határozata. A belügyminisz-

ter rendelete a választási fuvardijakra vonatkozólag. A vármegyei utak kavicsolása tekintetében nem hagyta jóvá a miniszter, hogy a vállalatot 6 évre a Glasuer cégnek adja a vármegye, hanem egy év után árlejtés útján gondoskodják a vármegye az utak kavicsolásáról. Előkerül a belényesi új kórház 20 év óta huzódó ügye.

* **A gyermekvédő kongresszus Vácson.** A gyermekvédő kongresszus tagjai, mintegy 250-en; tegnap délután külön vonaton kirándulást rendeztek Vácra, hol a siketnémák intézetét — és Zebegénybe, a hol a szünidei gyermektelepet látogatták meg. Vácson rendkívül ünnepélyes volt a fogadtatás. Az állomáson ott volt Vác város egész intelligenciája, *Rudnay* Józsefnéval az élükön, a ki a kongresszus tagjaihoz, leszálláskor francia nyelven üdvözlő beszédet intézett. Hosszantartó éljenzés zúgott fel szavai után, mire Vác város polgármestere a város nevében üdvözölte a vendégeket, mit *Rakovszky* István szívélyesen köszönt meg. Taraczkok durrogása, lobogó sátor és Vác város összes lakosságának sorfalai között vonultak be a vendégek a siketnéma intézetbe. Megtekintették az intézet berendezését, hálószobáit, lakosztályait és iskoláit, hol a növendékek teljes kényelméről és rendkívül jó nevelési metódusáról győződtek meg. Ezután az udvarra vonultak, hol cigányzene mellett falusi parasztlegények és leányok mutatták be a csárdást az idegeneknek. Az udvaron hosszú terített asztal volt felállítva, melyen kitűnő borok, kassai sonka, szőlő és váczi cipő csábitották a vendégeket. Fehérruhás leányok virágokkal és képes levezőlapokkal kedveskedtek a hölgyeknek. A vendégek a legjobb hangulatban hagyták el Vácot és tovább indultak Zebegénybe. Zebegényben a pompás kilátást nyújtó szünidei-gyermektelep épületét tekintették meg a kongresszus tagjai, miközben az ott nyaraló gyermekek a Hymnuszt énekelték. A gyermektelep egy magas hegy oldalán fekszik, kertekkel van körülvéve és lábánál a Duna hőmpolygati jelenleg szélesen kiáradt hullámain. Az épület, melyet a kiállítási dohánypavillon mintájára építettek, nagyon kényelmesen, mintegy 150 db ágygal van berendezve s minden zugában feltűnő tisztaság. A vendégek a legjobb benyomással távoztak Zebegényből Nagy-Marosra, honnan gőzhajóval mentek vissza a fővárosba.

* **Tűz Pecze-Szőllősn.** Tegnap délután 3 óra tájban a közeli Pecze-Szőllősn kigyuladt *Huvé* Ignác gazda háza. A lakosok mindent elkövettek a tűz megállítására, de hiába, mert a ház földig leégett. A szegény ember háza biztosítva nem volt s így a kárból mi sem térül meg. Hogy a tűz miből keletkezett, nem tudják.

* **Sikkasztó jegyző-segéd.** A kis-házai jegyző, *Ormay* Géza meglepő hírre ébredt fel a minap. Segédjegyzője: *Keszler* Ödön házából megszökött. *Ormay* Géza azonnal vizsgálatot tartott irodájában s rájött, hogy *Keszler*rel együtt még 135 frt beszállítandó adó is eltűnt. Azonnal jelentést tett tehát a feketebátori csendőrszervezőnél, ki azonnal bevezette a nyomozást a fiatal bűnös ellen s öt Tenkén a korcsmában meg is lelte, ahol az elsikkasztott pénznek már nagyobb része bor alakjában eltűnt. A magáról meglepedkezett fiatal bűnös, ki különben perjamosi előkelő szülőknél gyermeke, mindent töredelmesen bevallott. Letartóztatva a kir. járásbiróság börtönében várja büntetését.

* **Megfelelt.** — Borotvált ön már majmot? — Kérdi egy tréfás vendég a borbélytól. — Nem kérem aláson, — válaszolá a borbély, — hanem ha parancsolja, megkísérlehetem.

* **A szőlőtulajdonosok borfogyasztási adója.** Az 1892. évi XV. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 51015. p. m. utasítás értelmében azon szőlőtulajdonosok, kik szesz italok kimérésével vagy kismértékbeni elárulásával nem foglalkoznak, azon kedvezményben részesíttetnek, hogy saját termésti boraiktól a házi szükségletre szánt mennyiség után bor italadó fejében a szabályrendeletileg megállapított községi fogyasztási adón kívül még pedig:

a) bor után hektoliterenként 3 frt 35 kr. b) bormust és cefre után 2 frt 52 kr. c) gyümölcsbor után 1 frtot — tartoznak fizetni. Felhívom azért mindazon szőlőtulajdonosokat, a kik ezen kedvezményt 1900-ik évre igénybe venni óhajtják, ezen igényüket f. évi szeptember hó 30-ik napjáig, legkésőbb azonban az általános szünet befejezése napján, mindenkor d. e. 8 órától 12 óráig a városi fogyasztási adóhivatalnál annyival inkább bejelentsék, mivel ezen határidőn túl jelentkezők a kedvezményt igénybe nem vehetik. Kelt Nagyváradon 1899. szeptember 7-én. *Bordé Ferencz*, adóügyi tanácsos.

* **Elfogott gyilkosok.** Megirtuk, hogy Klanda Tódor p.-czigányesdi illetőségű, 60 éves egyén a folyó hó 2-án tartott gyulai országos vásár alkalmával a külvásártéren eszméletlen állapotba találtatott s mint ilyen kórházba szállították, hol másnap meghalt. Habár Klandán semminemű külérőszak nyomai nem voltak észlelhetők, hogy a halála felőli nézeteltérések eloszlatassanak, hullája felboncoltatván, a halál okául szívszélhűdés konstatáltatott. A hulla eltemetvéen, majdnem napirendre tértek volna felette, ha Répássy Mihály belényei szakasparancsnokságbeli csendőrszervező egyéb lopások nyomozása alkalmával, mint gyilkosságra véletlenül nyomára nem jön. Ugyanis Répássy őrszervező elfogott egy Bálint János nevű veszélyes gonosztevő hírében álló pestői illetőségű hajosárt, ki a terhére rőt egy 240 s egy 140 frtos lopás beösmérésén kívül azt is bevallotta, hogy Gyulán a f. hóban megtartott országos vásáron, szept. 1-én este 11 óra tájban két társa segítségével megfojtotta a szállítására menni akaró Klanda Tódort s attól 240 frtot rablottak el. Répássy őrszervező, ki a Gyulán történtekről mit sem tudott, távirati megkeresést intézett a gyulai csendőrszervező parancsnoksághoz, megtudandó, hogy igaz-e a Bálint által előadott esemény, vagy csak a csendőrség félrevezetésére eszelte azt ki? Hoffman csendőrmester Répássy táviratát bemutatta Endrődy Géza rendőrkapitánynak, aki azonnal táviratilag tudatta Répássyt, hogy a tettest tartsa fogva, holnap délután ő maga is elmegeen személyesen. A rendőrkapitány tényleg el is utazott másnap Tasádfőre és miután az elfogott Bálint János egy Gliga Tógyer nevű jómódú gazdát és ennek Tundok János nevű szolgáját nevezte meg mint tettes társakat, a rendőrkapitány Gligát, valamint szolgáját is le tartóztatta, így Répássy őrszervező Bálint Jánost, a rendőrkapitány pedig Gliga Tógyert és Tundok Jánost 19 éves szolgát hozta el Gyulára. Mindhármát kihallgatta a vizsgálóbíró. — Tundok beösmérésben van, ellenben Gliga mindent tagad.

A Duna áradása.

Az utóbbi napok nagymérvű esőzései folytán a Duna veszélyesen megáradt s Bécsben már 566 centert mutat a normális ár fölött. Ez az óriási víztömeg az éjjel vagy holnap érkezik Magyarországra s nagy veszedelem fenyegeti különösen Győr városát, hol nagy rettegésben vannak már napok óta.

Az áradásról a következő távirataink szólnak:

Bécs, szept. 18. Bécsben a víz elérte legmagasabb állását. A legmagasabb víz-állást tegnap este 6 órakor konstatálták, amikor a vízmérő 566 centimétert mutatott a rendes vízállás fölött. Az éj folyamán 2 centiméterrel apadt a víz. A Brigittenauban a víz tegnap este sok utczerészt ért el.

Győr, szept. 18. (Saj. tud. táv.) Az egész város lakossága talpon van s mindenki segédkezésére van a vészbizottságnak s erős elszántsággal néznek az áradás veszedelme elé. A védelmi munkálatokra *Kvassay, Jenő* és *Nádory* minisz-

teri tanácsosok ügyelnek föl. A vasárnapi nagy esőzések a gátakat erősen megrongálták. Győr város megmentésére szükség esetén a védtöltések átvágását határozták el. Győrszigetben már katonaság dolgozik. A védekezésre még több katonaságot kértek. A műszaki vélemény szerint a legmagasabb vízállás szerda estére várható. *Kvassay* min. tanácsos, a vészbizottság tagjaihoz így szólt:

— Kövessenek el mindent. *Olyan katasztrófa érheti Győrt, mint 1878-ban Szegedet.*

Komárom, szept. 18. (Saj. tud. táv.) A víz folytonosan árad, Komárom mélyebben fekvő részei már el vannak öntve.

EGYESÜLETEK.

A nagyváradai és biharmegyei kiskereskedők társulata vasárnap délután ülést tartott, melyen örvendetes tudomásul vették a tagok számának és a pénztárnak gyarapodását. A társulatnak ma 11 alapító és mintegy 200 rendes tagja van és bár az első év kiadásai meglehetősen nagyok voltak, mégis a pénztár néhány száz frttal rendelkezik. A választmány ez ülésében elhatározta, hogy az újkör életbe lépő új szeszörvény főbb intézkedéseit körlevélben tudatja a tagokkal; e körlevél szerkesztésével dr. *Adorján* Ármin társ. titkár bízott meg, a ki a tagoknak ezenkívül is készséggel nyújt felvilágosítást az új törvényre vonatkozólag. A választmány ez ülésében még több oly kérdéssel is foglalkozott, melyek a kiskereskedők helyzetének javítását célozzák; ezek azonban még csak ezután fognak végleges formában nyilvánosságra jutni. Október hó végén a társulat a házalás korlátozásának keresztülvitele céljából rendkívüli közgyűlést tart, a melyből valószínűleg javaslatot fog a hatóságokhoz betérjeszteni a jelenleg érvényben levő házalási törvények megváltoztatása iránt. E tárgyban az előmunkálatok is folynak. A társulatnak ma már állandó helyisége is van (Kossuth-utca Fábrián-ház), a hol a tagok hetenként többször találkoznak és ügyeiket megbeszélik.

Igazságszolgáltatás.

Párbajozó egyetemi polgárok. A múlt nyáron két budapesti egyetemi polgár: *Markovits* Sámuel és *Hillingert* Ármin Nagyváradon időztek. Itt egy kávéházban összeszólalkoztak, aminek a vége kardpárbaj volt. A kardpárbajban *Markovits* sérült meg és pedig elég súlyosan. A törvényszék tegnap tárgyalta ezt az esetet s *Markovits*ot hét, *Hillingert*et pedig huszonegy napi államfogházra ítélte.

Lelkész mint vádlott. Vallás elleni kihágás vétségével vádolva állott ma a büntető járásbíró előtt *Fábrián* Dénes újpesti ref. segédlelkész. Vele együtt vádlottként szerepelt *Fatay* Vilmosné vasuti hivatalnok neje is. A panaszt maga a férj, *Fatay* Vilmos tette meg ellenük, mert felesége egy hónapos kis gyermeküket, ahelyett, hogy a szülők vallása a r. kath. vallás szerint kereszteltette volna meg, a férj tudta és beleegyezése nélkül elvitte a ref. lelkészhez s ezzel kereszteltette meg. Vádlott lelkész azzal védekezett, hogy *Fatayné* őt tévedésbe ejtette. *Kabdebó* bíró a tárgyalás után *Fábrián* Dénes lelkészt 50 frt, *Fatay* Vilmos-

nét pedig 30 frt pénzbüntetésre ítélte. A panaszos megnyugodott az ítéletben, de az elítéltek felebbezést jelentettek be.

Csodálkozunk ezen az ítéleten, mert az elkeresztelési rendelet érvényessége már megszűnt s az elkeresztelés nem képez büntetendő kihágást.

A pálinka tolvajok. Négyen ültek tegnap a vádlottak padján: *Fejes* Sándorné, *Fejes* Sándor, *Krizsán* János és *Fehér* József. A vád az volt, hogy a két első vádlott Jungreis és Weisz pálinka nagykereskedők üzletébe a télen négy ízben betörték s onnan kisebb mennyiségű pálinkát elvittek, míg a másik kettő ivott a lopott pálinkából s így orgazdák lettek.

Fejes Sándor ezenkívül még magán okirat hamisítással, sikasztással is volt vádolva, a melyet a lat. szert. káptalan kárára követett el. A latin szert. káptalan azonban megkegyelmezett *Fejes*nek s a megbüntetését nem kérték.

A törvényszék *Fejes* Sándornét, *Kiss* Ágneszt három bevégzett lopásban s egy kísérletben bűnösnek mondta ki s egy évi börtönre, *Krizsán* Jánost három bevégzett s egy megkísérelt lopásért 8 havi börtönre, *Fejes* Sándort orgazdaságért nyolcz hónapra ítélte.

Fehér József ellenben az orgazdaság és *Fejes* Sándort a magánokirat hamisítás és sikasztás vádja alól felmentette.

Az elítéltek felebbeztek.

A nagyváradai kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: Dr. *Mariencescu Athanas.*

- 1666 Elidesz Gyula — Nagy Juliánna.
- 1685 Hermann Miklósné — Hermann Miklós.
- 1735 Ercsey Sándor — Arany Juliánna.
- 1736 Nagy Ágnes — Vincze Flórián.
- 1737 Gács József — Szabó Juliánna.
- 1958 Nagy Eszter — Kovács Dániel.
- 1679 Moretig József — Dávid Juliánna.

Előadó: Dr. *Járosvy Kálmán.*

- 2201 Friedmann Jakab — Czeller Ede.
- 2214 Friedmann Jakab — Czeller Ede.
- 2222 Özv. Molnár Andrásné — Lengyel Sándor.
- 2239 Kemény Lajos — Zehetner Jozefa.
- 2358 Macsi Miklós — Macsi Lázár.
- 2361 Csanálosi Eszter — Csanálosi András.
- 2364 Magyar Ferencz s. t. cégbejegyzési ügye.
- 2365 Miskolczy Hugó s. t. cég ügye.

Előadó: *Dobosfy Alajos.*

- 2315 Gorgovits Juliánna — dr. Gelfy János.
- 1875 Ginter Ádám — Ginter Antal.
- 2345 Szkurh Floráné — Pantis Anna.
- 2421 Kuthy Károly s. t. — Várnai Béla.
- 2539 Kuthy Károly s. t. — Várnai Béla.
- 2408 Özv. Vertán Andrásné hagyatéki ügye.
- 2407 Embey István s. t. letét és zárlati jövedelem kiadási kérvénye.

Előadó: *Urbán Adolf.*

- 1957 Diósi Albert s. t. — család stb.
- 2689 Póda Mitru testi sértés.
- 2760 Tikász Gergely s. t. lopás, orgazdaság.
- 2780 Csauza Jakab zsarolás.
- 2909 Sas János rágalmasz.
- 2923 Ifj. Csiszár János lopás.
- 2924 Lupse Tógyer s. t. lopás.
- 2927 Nagy György ingatlan vagyron rongálás.
- 2951 Szabó Margit lopás.

Előadó: *Pognár Dénes.*

- 2608 Aradan Szofron hamis eskü.
- 2611 Stern Lipót s. t. lopás stb.
- 2622 Miskoj Ilie s. t. lopás.
- 2630 Réti János hatóság elleni erőszak.
- 2631 Bács Péter testi sértés.
- 2659 Zilahi László rágalmasz.
- 2799 Seres János s. t. testi sértés.
- 2874 Polacsek Pál testi sértés.
- 2875 Lévai Etel testi sértés.
- 2876 Laub Eberhardt testi sértés.

TANUGY.

A kereskedelmi tanfolyam megnyitása.

Hét éven keresztül igen szép eredményt mutatott fel Nagyváradon a női kereskedelmi tanfolyam s százakra megy azonleányok száma, akik az itt nyert képzettségüket kereskedelmi vállalatoknál, irodákban elismerés mellett, megelégedésre érvényesítik s tisztességes kenyérkeresetet biztosítanak általa maguknak. A tanfolyam erkölcsi hasznáról és hatásáról ezuttal nem is szólunk.

A miniszter újabban akként intézkedett, hogy vidéken jövőre nem állathatók fel ilyen tanfolyamok, de a kir. tanfelügyelő és a kereskedelmi és iparkamara közbenjárására a tanfolyamot Nagyváradra utólag engedélyezte.

Vasárnap délelőtt volt a korona-utcai polgári leányiskolában az egyszerűségében is szép megnyitó ünnepélye a tanfolyamnak.

Az ünnepélyen jelen voltak: *Sipos* Orbán kir. tanfelügyelő, *Szemes* Imre hely. tanfelügyelő, a nagyvárad kereskedelmi és iparkamara képviselőjében *Janky* József elnök és dr. *Sarkadi* Lajos titkár, továbbá *Réz* Mihály, a közs. iskolák felügyelő-igazgatója, a tanári kar özvegy *Rechtné-Bauer* Zsófia igazgatónővel s néhány vendég.

Ez évfolyamra néhányval kevesebb növendék iratkozott be, mint az előbbi tanfolyamokra. A növendékek száma 20.

Az ünnepélyt *Sipos* Orbán kir. tanfelügyelő nyitotta meg, hazafias, lelkes beszéddel. Fejtette a tanfolyam fontos hivatását, majd köszönetet mondott a nagyvárad kereskedelmi és iparkamara áldozatkészségének, a mely főtenyész volt abban, hogy a tanfolyamot felállíthatták. Meleg köszönetet mondott továbbá Nagyvárad városának, melynek jótéteményeit folyton tapasztalta az intézmény. Végül megköszönte a tanári kar eddigi buzgalmát s azt továbbra is kérte. Majd a növendékekhez szólt s lelkes szavakban buzdította őket szorgalomra s a tanfolyamot megnyitottak nyilvánította.

Utána özv. *Rechtné-Bauer* Zsófia mondott szép, rövid beszédet. Felemlítette, hogy a nő tulajdonképeni hivatása a családban van, a háztartás körül; de a változott viszonyok szüksége parancsolja, hogy a nők egyrésze szintén kivegye részét a férfi mellett a megélhetés gondjaiból. A tanfolyam módot nyújt, hogy ha a sors kényszere úgy hozza, képes legyen az azt végzett nő a becsületes kenyérkeresetre. A növendékeket intette, hogy szorgalommal igyekezzenek elsajátítani tanulmányaikat. A tanári kar fáradhatlan, odaadó készségéről megvan győződve a multból s kéri, hogy jövőre is támogassák őt működésében.

Végül még *Sipos* Orbán kir. tanfelügyelő mondott köszönetet a vendégek megjelenéséért s a megnyitó ünnepélyt berekesztette.

A nagyvárad felső kereskedelmi iskolában a javító érettségi vizsgálatok szóbeli része f. évi szeptember hó 25-én délelőtt fog megtartatni, ugyanazon napnak délutánján lesznek a szóbeli magánvizsgálatok is.

Előadások a tanonciskolában. A nagyvárad kereskedő tanonciskolában az előadások e hó 19-én kedden fognak kezdődni, miről azon figyelemzetéssel értesitem a kereskedő tanoncok főnökeit, hogy amennyiben tanonczaikat még be nem iratták volna, a legsürgősebben irassák be, mert különben mostantól fogva az elsőfoku iparhatóság útján fogom őket a törvény megtartására utasítani, esetleg a törvény 157. §-ának a) pontja értelmében való megbüntetésük iránt javaslatot tenni. *Az igazgatóság.*

Az új tanév a hadapródiskolában.

A nagyvárad m. kir. honvédhadródiskolában e hó 17-én volt a tanév ünnepélyes megnyitása. *Major* Miklós őrnagy iskolaparancsnok, a tanári karral és növendékekkel az intézet házi-kápolnájába vonult, hol *Aranyossi* József iskolai lelkész végezte a misét, miközben az ifjuság orgonakiséret mellett egyházi dalokat énekelt. A rendes tanítást szeptember 18-án kezdték meg. Az intézetben a folyó tanévben megnyitott a II-ik évfolyam, melyben összesen 95 tanuló van. Az I. évfolyamban 100 új növendéket vettek fel, kik között tizenhét alapítványos van. A tanári karban is változás történt; amennyiben B. Balogh Gábor segédtsízt és rajztanár, mint tanárjelölt a bécsújhelyi katonai akadémiába ment; többen pedig csapatszolgálatba léptek. Új tanárok a következők: I. oszt. százados Pogány Antal. II. oszt. százados Kermeszky György és Palotás Fausztin főhadnagyok, Seregélyi Dezső, Balassa Béla, Bethlenfalvy Imre (segédtsízt), Kirchlechner Károly, Kovács Mihály és Szvoboda Imre. S így összesen tizenhét tiszt és egy egyházi tanár működik az intézetben, mely egyévi működés után főhatósága által is teljes elismerést nyert, kiváló sikerrel szolgálta a hazafias szellemű katonai nevelést s elméleti és gyakorlati kiképzést.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Kedd: *Sulamith*. 1-ször.

Szerda: *Sulamith*.

Csütörtök: *Az ördög pilulái*.

Péntek: *A fehér csikó*. 1-ször.

Szombat: *Sulamith*.

Vasárnap d. u. *Királyné apródja. Megtorlás. Robinsonok*, (ste. *Sulamith*).

Hétfő: *A fehér csikó*.

Kedd: *Az ördög pilulái*.

Szerda: *Sulamith*. Utolsó előadás.

Az idegen nő.

Nagy intelligens közönség előtt vett bucsut *L. Fáti Szeréna* Clarkson asszony szerepében a nagyvárad közönségtől, mely nem győzött jeleneteinek eleget tapsolni s virágokkal árasztotta el a nagy tragikát. Ezt a teljesen idegen tengeren tuli idegzetű asszonyt, kihez fogható a mi ideges földrészünkön alig található még, — játszotta meg nagy bravurral. Helyes partnerei voltak *Tompa* Kálmán (Clarkson), *Janovits* I. (Septmonts hg.), *Bihari* Á. (Gerard), *Vágó* B. (Remonin), *Bajor* Riza (Septmon herczegné).

TAVIRATOK.

A király Klagenfurtban.

Klagenfurt, szept. 18. Ó Felsége ma reggel 7 óra 15 perczkor kíséretével kocsin kiment a Niederdorf mellett lévő hadgyakorlótérre. Az idő boros.

Klagenfurt, szept. 18. A király ma délután megtekintette *Mária-Vérthöt* és *Pörtschachot*. Mindenütt nagy lelkesedéssel fogadták. Az uralkodó este visszatért Klagenfurtba. (M. T. I.)

Klagenfurt, szept. 18. Tegnap este 7 órakor Ó Felsége hadgyakorlati étkezősátrában ebéd volt, a melyre a tegnap ideérkezett katonai attasékat is meghívták. Az ebéd után fölolvasták a holnapi napra szóló rendelkezéseket. (M. T. I.)

A király és az ellenzéki képviselő.

Bécs, szept. 18. Itteni politikai körökben nagy feltűnést kelt a királynak egy nyilatkozata, melyet Klagenfurtban tett. Mikor a karinthiai tartományi képviselők tisztelegtek Ó Felségénél, az uralkodó megszólította Gohn képviselőt is és megkérdezte tőle:

— Mióta képviselő?

Gohn megmondta hogy mióta, aztán pedig hozzátette:

— És az ellenzékhez tartozom Felség!

A király mosolyogva mondta:

— Ugy? No majd csak összekerülünk mi majd megint?

Politikai körökben úgy fogják fel a nyilatkozatot, hogy az ellenzékét sikerült engedékenységre bírni.

Schneider ezredes menesztése.

Bécs, szept. 18. (Saját tud. távirata). A király, mint Bécsből táviratozzák, elrendelte, hogy *Schneider ezredes* a monarchia párisi nagykövetségénél *elfoglalt katonai attaséi állásától mentsék föl*.

Schneider ezredes szereplése ismeretes. A rennesi tárgyaláson hivatkoztak egy levélre, a melyben Dreyfust hünösnek nyilvánította. Az ezredes erős czáfolatot tett erre közre. Kijelentette, hogy ő soha sem irt levelet. A válasz az volt, hogy nyilvánosságra hozták a levelét, a melyen bizony ott volt Schneider aláírása. Mit tehetett szegény mást, mint elismerte, hogy az irás csakugyan tőle származik, de ő soha el nem küldte, hanem csak a maga multságára írta, a nevét pedig alája hamisították.

A párisi összeesküvők.

Páris, szept. 18. A párisi összeesküvők porének tárgyalása ma vette kezdetét a Luxenburg palotában óriási izgalom közt. Miután a főügyész a vádiratot felolvasta, a termet kiürítették és a szenátus zárt ajtók mellett vádtanárcsá alakult.

Földrengés.

Laibach, szept. 18. Ma reggel egy negyed 7 órakor néhány másodperczig tartó, meglehetősen erős földrengést éretek itt, a mely azonban kárt nem okozott. A földrengésre és az állítólagos laibachi áradásra vonatkozó eddigi híresztelések teljesen koholtak.

A franciaországi események.

Páris, szept. 18. Mercier tábornok megczáfolja azt a híresztelést, hogy szenátorjelöltnek akar föllépni és kijelenti, hogy nem akar politikával foglalkozni.

Páris, szept. 18. Azt a két embert, akiket tegnap letartóztattak, mert éjjel élelmiszerekkel akarták ellátni Guérinét, este szabadon bocsátották. Az illetők azt mondják, hogy a rendőrök revolverrel megsebesítették őket. Egyiküknek tényleg súlyos sebei vannak.

London, szept. 18. A Hydeparkban, Dreyfus érdekében tegnap rendezett tüntetésen nevezetesebb incidens nem fordult elő. A szónokok számára hét székkel állítottak fel. A gyűlésen óriási néptömeg jelent meg. A gyűlés teljes rendben folyt. (M. T. I.)

Vérhas a katonák közt.

Bécs, szept. 18. Valószínű, hogy a karinthiai hadgyakorlatokat ma félbeszakítják, minthogy a katonák közt kitört a vérhas.

Vegyes hírek.

Madrid, szept. 18. Tegnap itt 24 tifusz-szerű megbetegedés és egy halálozás fordult elő.

Páris, szept. 18. A Siécle jelentése szerint Scheuer Kestner szenátor meglehetősen erős tifusz-szerű lázba esett.

Lisszabon, szept. 18. A liberálisok tegnap megkoszorúzták marquis Pombal sírját, a mi tüntetésekre adott alkalmat. A rendőrség széteszlatta a tüntetőket és néhány embert letartóztatott.

Athén, szept. 18. Tegnap Merkúriszt, a néppárt jelöltjét nagy többséggel Athén polgármesterévé választották. A kormány jelöltje kisebbségben maradt.

A görög királyné Mária hercegnővel Kánaába érkezett. (M. T. I.)

Transzvál.

London, szept. 18. A reggeli lapok mind tagadónak mondják a transzváli kormány választását, a mely állítólag utját vágja a további tárgyalásoknak.

A távirat azután azt mondja, hogy bizonyára félreértés forog fenn, ha Anglia azt hiszi, hogy Transzvál kész a volksraadnak föltétlen elfogadásra ajánlani a választójognak öt esztendői ott tartózkodás után való megadásáról és az aranytelepeknek a volksraad negyedrésze erejéig való képviseléstől szóló javaslatokat. Arra nézve, hogy a volksraadban mind a két nyelv használtassék, azért nem tett javaslatokat a kormány, mert ezt az intézkedést sem szükségesnek, sem kívánatosnak nem tartja. A transzváli kormány hajlandó hozzájárulni a javasolt értekezlethez, függetlenül a vegyes bizottságtól, de ez nehézséggel jár, mert a javaslat elfogadását attól tették függővé, hogy a kormány eleve is elfogadjon olyan föltételeket, a melyeket nem terjeszthet a volksraad elé. A kormány nagyon kívánja a kérdésnek választott bíróság útján való eldöntését és örömmel járul hozzá, mert erősen eltökélt szándéka az 1884-iki egyezmény föltételeit megtartani. A kormány végül azt a reményét fejezi ki, hogy a brit kormány a kérdés újabb megvizsgálása után nem fog újabb nyomasztó javaslatokat tenni, hanem megmarad az eredeti javaslatának megfelelő közös bizottságnál.

London, szept. 18. A Times szerint minden, amit a birodalom és a nemzet most vezetőitől kíván, az, hogy ne habozzék és ne tekintsen hátra. A kormány rátette kezét az ekére, tehát előre kell mennie.

Pretória, szept. 18. A transzváli kormány Chamberlain-nak e hó 12-iki táviratára adott válaszában sajnálja, hogy Anglia egészen új javaslatokkal állott elő és azt mondja, hogy a most elejtett transzváli javaslatok, t. i. a választójognak öt évi ott lakás után való megadása, az aranytelepek nagyobb képviselése és az a kívánság, hogy Anglia ne ragaszkodjék tovább a szucerénitáshoz, annak a kezdeményezésnek az eredményei voltak, amelyek az angol képviselőktől indultak ki s a melyekre Transzvál jóhiszeműleg alapította eljárását. A transzváli kormány nem akarja szükségtelenül újra fölvetni az ország politikai állapotának kérdését, hanem csakis a feszült helyzetnek akar véget vetni az angol ügyvivő támogatásával. A kormány látta, milyen akadályok állják útját javaslatai elfogadásának a volksraadban, de mégis előterjesztette őket, mert őszintén kívánja a békét és mert Chamberlain kijelentette, hogy Transzvál javaslatait nem a maga javaslatai elvetésének fogja tekinteni, hanem tárgyilagosan fogja elintézni. A transzváli kormány föntartja a javasolt közös bizottság kiküldetéséhez való hozzájárulását, de nem látja be, miért nem helyesli a brit kormány a választójognak hét év után való megadását a nélkül, hogy a kérdést előbb ilyen közös bizottság útján megvizsgálták volna.

KÖZGAZDASÁG.

Mikor lesz a szüret? A nagyváradi hegyközségi birtokosok választmánya által 1899. évi július hó 5-ik napján tartott ülésében a birtokosság f. évi rendes őszi közgyűlésének határideje, f. évi szeptember hó 24-ik napjának d. e. 11 órája tüzetett ki. Mely — a városház tanácstermében megtartandó közgyűlésre a hegyközségi birtokosság tagjait azon értesítés mellett van szerencsém meghívni, hogy a közgyűlés tárgyát 1. a f. évi általános szüret határidejének megállapítása; 2. több hegyközségi birtokosnak a hegyközségi 42. és 43. §-ainak módosítása tárgyában beadott kérelemre hozott választmányi előterjesztés fogja képezni. Kelt Nagyváradon, 1899. szeptember 17. napján. *Bordé Ferencz,* vál. jegyző.

A pinczeszövetkezetekről.

A napokban a földmivelésügyi m. kir. miniszter kiadványában egy kitűnő kis füzet jelent meg »A pinczeszövetkezetekről« címvel, mely utmutatással kíván szolgálni a szőlősgazdáknak, hogy miképpen lehet bortermésüket pinczeszövetkezetek útján jobb áron értékesíteni és mi módon lehet az ilyen szövetkezeteket megalkotani.

Ismerve bortermelésünk és kiváltképpen borértékesítési bajainkat, melyek fokozott mértékben különösen a kis szőlősgazdáknál találhatók fel, különösen figyelmükbe kell ajánlalnunk a váradi hegyközség vezető férfainak és a »Biharmegyei Gazdasági Egyesület«-nek e kis füzetet, hogy az abban letett eszmékkel megismerkedve és megbarátkozva, a váradi és biharmegyei szőlősgazdák első között legyenek azoknak, kik élvezhessék az e fajta szövetkezeteknek üdvös hatását.

Eltekintve az elemi bajoktól, ismerjük azokat a gazdasági és üzleti bajokat, melyek országsszerte többé-kevésbé mindenütt érezhetők.

Igy, mondja a kis füzet, igen nagy baj az, hogy egyenlő minőségű nagyobb borkészleteket az egyes borvidékeken alig lehet beszerezni. Ugyanannak a szőlőnek két egymásutáni évbeli termése éppen úgy elüt egymástól, mint két szomszédos gazdának ugyanegy évjáratból való bora. Már pedig állandó és biztos vevőkre leginkább csak úgy számíthatunk, ha évről-évre lehetőleg egyforma minőségű borkészletet, kellő mennyiségben vagyunk képesek nekik nyújtani.

Azután áttér a kis füzet azokra a hibákra, melyeket a legtöbb szőlősgazda a szüret alatt tapasztal, zuzás, préselés, erjedés stb.-nél elkövet, melyhez jön még a bor további egyetlen kezelése s az eredmény rendszertől egy mindenféle betegségek kitétt rossz, élvezhetetlen bor.

Legnagyobb baj, a melyből minden kár ered az, hogy minden szőlősgazda maga szüreteli le a szőlőjét s borát maga erjeszti, kezeli és árusítja. Az 1—2 holdas szőlősgazdák egyáltalában nem, de még a nagyobbak is csak ritkán rendezhetnek be olyan nagy és költséges présházákat, erjesztő kamrákat, a szüreteléshez és a borkezeléshez szükséges drága gépeket és eszközöket, a melyekre a fent felsorolt bajok orvoslása végett szükség volna. Bizony nem igen tehetik ezt a mi termelőink, különösen nem a kiscgazdáink. A kinek egy kis megtakarított tőkéje volt, az jóformán elfogyott a védekezési munkálatokra, meg az új telepítés költségeire, sőt sok szőlősgazda a rossz esztendő alatt adósságba keveredett. A legtöbb termelő tehát sem a maga tőkéjével, sem kölcsönpénzzel nem vállalkozhatik nagyobb befektetésekre. Tartanak-e maguknak tanult, szakértő borkezelőket, avagy maguk egész idejüket reá fordíthatják-e a néhány hektoliter bor kezelésére? Bizonyára nem!

Hogyha tehát virágzásra akarjuk emelni borászatunkat, akkor oda kell fejlesztenünk a szüretelést és borkezelést, hogy az a legnagyobb szakavatottsággal és tökéletességgel végeztessek.

Nagy baja még a mi bortermelőinknek az, hogy a bor eladása körül nagyon járatlanok és habár a filoxera pusztításai és a szőlőinket ért más elemi csapások következtében évi borter-

mésünk mennyisége tetemesen csökkent, sokszor hallunk panaszt a miatt, hogy a termelők nem tudják eladni boraikat, vagy pedig kénytelenek azt olyan áron adni, a hogy azokra éppen vevő akad; viszont a fogyasztók meg alig bírják a jó bort megfizetni.

A kis füzet azután még foglalkozik a pinczeszövetkezetek beható ismertetésével, tanácsot adva megalakítás és vezetését illető minden ügyben s kimutatja mindazon előnyöket, melyeket a pinczeszövetkezetek alakításával az egyes szőlősgazdák s így egész borvidékek elérhetnek.

Éppen ezért a mi bortermelési és borértékesítési bajaink megszüntetése és orvoslása végett ajánlatos volna, hogy a váradi és biharmegyei kis és közép-szőlőbirtokosok mielőbb és minél több pinczeszövetkezetet alakítsanak maguk között, miért is különös figyelmükbe ajánljuk érdeklődőknek és az illető vezető férfiaknak e kis füzetet, melyet ingyen kaphatnak akár *Hoffman* Henrik állandó gazdasági tudósítónál (Püspökségi major Nagyvárad), akár *Márkus* János hegybírónál (Kőfaragó-utca), sőt szerkesztőségünk is rendelkezik néhány példánnyal.

Az osztálysorsjáték mai húzásánál a

következő nyereményeket sorsolták ki: 10.000 koronát nyertek: 23754 93835. — 2000 koronát nyertek: 15398 17112 19369 23532 33278 40463 42958 46882 47163 53272 57941 62596 65885 73333 75985 80390 87728 97137. — 1000 koronát nyertek: 668 2564 6398 14211 18377 19526 33777 25510 26407 27732 28208 28258 29934 32265 32892 33914 34730 36001 38349 38680 39523 49906 52713 53205 53719 53999 60882 64767 70018 70460 71728 74282 75127 76162 76605 77721 78200 81406 83163 83258 84831 81600 88491 90571 91918 93838 99453 500. koronát nyertek: 699 1909 2002 2394 8319 12354 14610 16780 17321 19210 26640 27493 27794 30301 31543 31756 35509 40270 41742 49298 52909 53738 54218 54978 61150 61824 62411 64723 65576 68602 70967 71221 72080 74364 76561 76694 77892 81843 84064 88347 92163 92163 92397 92742 93843 93843 94574 95483 96375 96551 88304 88421.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 18.

Az irányzat szilárd.

Osztrák hitel	— — — — —	373.—
Magyar hitel	— — — — —	385.50
Allamvasut	— — — — —	847.75
Rimamurányi	— — — — —	345.53
Magyar jelzálog	— — — — —	244.50
Salgótarjáni	— — — — —	341.—
Wagon-kölcsön	— — — — —	623.—
Villamosvasut	— — — — —	225.—
Magyar leszámítoló	— — — — —	553.25
Iparbank	— — — — —	104.25
Budapest közuti	— — — — —	404.50
Kereskedelmi	— — — — —	101.50
Délivasut	— — — — —	65.08

Határidők.

Budapest, szeptember 18.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 40,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	— — — — —	8.51
Buza áprilisra	— — — — —	8.84
Tengeri szept.	— — — — —	5.07
Uj tengeri	— — — — —	5.15
Rozs okt.	— — — — —	6.61
Zab okt.	— — — — —	5.17
Káposzta, repace, aug.	— — — — —	11.80

Bécs, szeptember 18.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	— — — — —	873.—
Magyar hitel	— — — — —	884.—
Allamvasut	— — — — —	847.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. szeptember 18-án

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	117.75
Magyar koronajárdék	— — — — —	95.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹⁰⁰ ‰	— — — — —	120.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹⁰⁰ ‰	— — — — —	101.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	100.20
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	93.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	— — — — —	99.75
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	— — — — —	96.—

Magyar nyereség-sorsjegy-kölesön	163.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	140.—
Osztrák járadék papírban	99.75
Osztrák járadék ezüstben	99.75
Osztrák járadék aranyban	117.75
Osztrák korona járadék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	137.—
Osztrák magyar bankrészevény	903.—
Magyar hitelbankrészevény	883.70
Osztrák hitelintézeti részevény	371.—
Párisi vista	247.59
20 frankos arany (Napoleond'or)	57.26
Németbirodalmi márka	58.40
London vista	120.60
20 márkás arany	11.70

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 8 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártzék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 80 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.
Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Holnap szerdán, szeptember hó 20-án itt másodsor:
Sulamith, Jeruzsálem leánya.
Keleti opera 4 felvonásban.

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Uj festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsilackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolcsóbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem **Nagy Teleky-utca 532. sz. a.** van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

617 31-50

Legolcsóbb bevásárlás!

NAGYVARADI SZINKÖR.

Evadberlet 138. szám. Kiséberlet 128. szám.
Páros. Páros.

Má kedden, szeptember hó 19-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Itt először:

SULAMITH

Jeruzsálem leánya.

Keleti opera 4 felvonásban. Szövegét írta: Goldfaden
Adolf. Zenéjét zerzette: Davidsohn Emánuel.

SZEMÉLYEK:

Monaoh, polgár Bethlehemben	Várad Miklós.
Sulamith, leánya	Székely Irén
Absolon, a makkabeusok törzséből	Kassai K.
Abigail, a főpap leánya	Wlassák Vilma.
Rebeka	Miklósi Margit.
Ziporah, jeruzsálemi szüzek	Komlósi Emma.
Eszter	Turchányi O.
Zingitáng, Absoion szerezsen szolgája	Iványi A.
Dajka	Váradiné
Avidonah	Leővei Leó.
Jeremiás, Sulamith kérői	Nyárai Antal.
Belizár	Heltai N.

Legolcsóbb bevásárlás!

Legolcsóbb bevásárlás!

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi május 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.					
V. v.		Sz. v.		Sz. v.		Th. v. sz. sz.		V. v.		Sz. v.		Sz. v.		V. v.			
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 00						
V.-Velenceze	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya	4 42	2 43	Ósi	6 09	2 51	Déva-Ványa	4 37	3 03						
Félix-Fürdő	4 32	3 13	Szudrics	5 09	3 12	Uj-Palota	6 24	3 05	Körös-Ladány	5 13	4 12						
Kardó	4 50	3 27	Belényes	5 37	3 52	Gyires	6 41	3 17	Szeghalom	5 40	4 23						
Magya. Gyepes	5 50	4 17	Sonkolyos	5 58	4 15	Körösszeg	7 02	3 36	Vésztő	6 12	5 02						
Tasádfő	6 07	4 31	Belényes-Ujlak	6 10	4 27	Szakál	7 39	4 05	Kót	6 38	6 05						
D.ág-Cséke	6 30	4 45	Borz	6 19	4 37	Nagy-tóti	7 55	4 21	Iráz	6 52	6 26						
Magyar-Cséke	6 50	4 55	Sólyom	6 35	4 58	Komádi	8 25	4 32	Komádi	7 10	7 59						
Dusesd	7 05	5 12	Gyanta	6 56	5 19	Iráz	8 42	4 49	Nagy-tóti	7 22	7 15						
Szombatság-Fogoz	7 46	5 47	Hollód	7 10	5 34	Kót	9 19	5 14	Szakál	7 48	7 42						
Hollód	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz	7 31	6 03	Vésztő	9 44	5 32	Körösszeg	8 11	8 19						
Gyanta	8 12	6 11	Dusesd	7 55	6 34	Szeghalom	10 34	6 13	Gyires	8 33	8 33						
Sólyom	8 38	6 36	Magyar-Cséke	8 07	6 49	Körös-Ladány	11 —	6 31	Uj-Palota	8 47	8 56						
Boiz	8 53	6 50	Drág-Cséke	8 26	7 17	Déva-Ványa	12 03	7 21	Ósi	9 03	9 19						
Belényes-Ujlak	9 05	7 01	Tasádfő	8 40	7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 34						
Sonkolyos	9 18	7 13	Magyar-Gyepes	8 54	7 50												
Belényes	10 04	7 47	Kardó	9 27	8 31												
Szudrics	10 27	8 09	Félix-Fürdő	9 40	8 45												
Lunka-Rézbánya	10 56	8 34	V.-Velenceze	10 01	9 09												
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19												

Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.					
Vegyes v.		Sz. v.		Sz. v.		Vegyes v.			
Nagyvárad ind.	6 50	5 43	Érmihályfalva ind.	5 05	5 24				
B.-Püspöki	7 17	5 59	Érselind	5 37	6 08				
Bihar	7 44	6 22	Székelyhid	6 14	6 43				
Paptamási	8 13	6 48	Nagykágya	6 27	7 03				
Gyapoly	8 29	7 03	B.-Diószeg	6 42	7 23				
B.-Diószeg	8 52	7 24	Gyapoly	6 59	7 28				
Nagykágya	9 07	7 38	Paptamási	7 24	8 20				
Székelyhid	9 40	8 03	Bihar	7 45	8 08				
Érselind	10 08	8 26	B.-Püspöki	8 05	8 05				
Érmihályfalva érk.	10 44	9 —	Nagyvárad érk.	9 31	9 12				

Székelyhid—Margitta								Margitta—Székelyhid							
V. v.				V. v.				V. v.				V. v.			
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45										
Apátkeresztur	10 46	8 41	Monos-Petri	4 46	4 56										
V.-Ábrány	11 03	8 55	V.-Ábrány	4 57	5 08										
Monos-Petri	11 16	9 06	Apátkeresztur	5 13	5 26										
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid érk.	5 54	6 07										

Füüdő-vonatok.														
Sz. v.			Sz. v.			Szept. 15-ig			Sz. v.			Szept. 15-ig		
—	—	—	9 05	11 27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
30	—	—	9 12	11 32	2 24	4 25	5 44	7 25	9 14	10 28	—	—	—	
—	—	—	8 55	11 17	02 20	4 11	5 28	7 11	9 00	10 13	—	—	—	
40	22	15	8 42	11 04	02 07	3 51	5 15	6 58	8 42	10 —	—	—	—	
40	22	15	8 38	11 —	02 03	3 47	5 11	6 54	8 38	—	—	—	—	
40	22	12	8 20	10 42	01 52	3 35	4 54	6 43	8 23	9 53	—	—	—	

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelentik. A *-gal jelzettek fellételes megálló helyek.